

Juha Mäenpää ps ym.

Toimenpidealoite eräiden nestemäisten polttoaineiden valmisteveron väliaikaisesta alentamisesta

Eduskunnalle

Suomessa on noin 130 000 öljylämmitteistä pientaloa, joissa keskivertoperhe kesän lämmitykset-tömänä aikana kerää kassaa ja pyrkii syksyyn mennessä täyttämään öljysäiliönsä tulevaa talvea varten. Varalämpönä toimii useimmiten sähkö. Jos kotitaloudet eivät kohonneiden hintojen vuoksi pysty öljysäiliötä täyttämään, monet kotitaloudet joutuvat turvautumaan sähkölämmitykseen ja nostavat sähkönkulutusta Suomessa. Nousseiden polttoainehintojen ja sitä kautta liikkumiskustannusten takia ihmisillä ei jää entiseen tapaan rahaa säästöön öljyä varten.

Erityisesti viimeaikaisen uutisoinnin valossa tämä muodostuisi haasteeksi kansalaisille, sillä Suomessa on alettu entistä vakavammin varautua sähkönkäytön säännöstelyyn. Verkkouutiset kirjoitti 25.6.2022: "Varoitus sähköpulasta: Talvella edessä jopa säännöstelyä." Kyse on siis huoltovarmuudenkin kannalta merkittävästä asiasta. Asiasta on puhunut medialle muun muassa Fingridin eli Suomen sähkönsiirron kantaverkkoa ylläpitävän ja kehittävän yrityksen toimitusjohtaja Jukka Ruusunen. Maaliskuussa 2022 uutisoitiin joukkoviestimissä, että lämmitysöljyn hinta on korkeammalla kuin pitkään aikaan ja että kuukausikohtainen lisälasku voi olla yli 100 euroa. Il-talehden 17.3.2022 julkaisemassa uutisessa kerrottiin, että hintaa nostavat erityisesti Venäjälle sodan myötä asetetut pakotteet ja vastapakotteet sekä sodan aiheuttama epävarmuus markkinoilla. Raakaöljyn hinta on noussut, mikä heijastuu myös lämmityspolttoöljyn markkinahintaan.

Polttoaineiden korkeat hinnat ovat puhututtaneet jo pitemmän aikaa Suomessa. Erityisesti Venäjän suurhyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 pakotteineen näyttää vaikuttavan niihin merkittävästi. Hinnat ovat kohonneet kuitenkin jo tovin ennen sitä. Kehityssuunnan hahmottaa erityisesti polttoaineiden keskihintoja tarkastelemalla. Tilastokeskuksen tietojen mukaan diesel oli vuoden 2021 tammikuussa 1,38 euroa litralta. Tasan vuoden päästä 2022 tammikuussa hinta oli noussut 1,78 euroon litralta. Venäjän Ukrainaan kohdistaman helmikuun suurhyökkäyksen ja sodan laajenemisen jälkeen hinta oli maaliskuussa 2022 kohonnut jo 2,33 euroon litralta. Parin kuukauden päästä toukokuussa hinta oli 2,27 euroa litralta. Bensiini 95 E 10 taas oli vuoden 2021 tammikuussa 1,48 euroa litralta. Tasan vuoden päästä tammikuussa 2022 hinta oli noussut 1,88 euroon litralta. Venäjän Ukrainaan kohdistaman helmikuun suurhyökkäyksen ja sodan laajenemisen jälkeen hinta oli maaliskuussa 2022 kohonnut jo 2,23 euroon litralta. Parin kuukauden päästä toukokuussa hinta oli 2,3 euroa litralta. Bensiini 98 E 5 taas on luonnollisesti ollut tätäkin kalliimpaa. YLE:n 1.6.2022 haastattelema energiaongelmiin perehtynyt teknillisen fysiikan professori Aalto-yliopistosta arvioikin, että hinnat voivat nousta tänä kesänä todella koviksi.

Toimenpidealoite TPA 79/2022 vp

Hintojen nousu luonnollisesti heikentää kuluttajien ostovoimaa. Kukkaron keventyessä pumpulla aiempaa enemmän jää rahaa vähemmän muihin hankintoihin. Kuluttajien lisäksi monet yrittäjät ovat ahtaalla. YLE uutisoi 8.6.2022, että nykyhinnoilla taksien dieselkulut ovat nousseet 50 prosenttia verrattuna ennen koronapandemiaa olleeseen hintatasoon. Uutisessa huomautetaan polttomoottorien yleisyydestä alalla. Esimerkiksi jutussa mainitussa Porissa ja lähialueilla polttomoottorikäyttöinen taksi on toistaiseksi vielä kaikkein yleisin. Hybridien määrä on kasvussa, mutta esimerkiksi täyssähköautoja Porissa ei ole vielä yhtään. Raumalla ja Merikarvialla taksina toimivia sähköautoja on yksi kummassakin. Haastatellun Porin taksiautoilijat ry:n puheenjohtajan mielestä sähköauton hankinta taksikäyttöön ei olekaan järkevää ennen kuin latausinfra on riittävän laaja ja tiheä.

Vaikkeassa taloudellisessa tilanteessa päättäjillä on vastuu löytää keinoja välittömimpään hätään. Lähinnä markkinatalouteen nojaavissa valtioissa keinot hyödykkeiden hintojen hillitsemiseen ovat kuitenkin rajalliset. Siksi ratkaisuja kannattaakin lähteä hakemaan veropoliittisilla ratkaisuilla — valtio voi halutessaan viedä vähemmän välistä. Veroja alentamalla säästetään myös työvoimakuluissa, kun samaa rahaa ei tarvitse kierrättää erilaisten virastojen kautta suorien tukien muodossa. Myös yrityksille ja kuluttajille järjestely on helpompi sekä säästää aikaa ja hermoja, kun etuja ei tarvitse hakea erikseen kynän ja paperin kanssa tai tietokoneen avulla. Veronalennus näkyy hyödykkeen hinnassa ilman erillistä hakemusta.

Polttoaineiden markkinahintojen nousun vuoksi valtion saamat ALV-tuotot ovat lisääntyneet Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:n asiantuntijalaskelman mukaan vuositasolla noin 650 miljoonaa euroa. Tämä vastanee suurusluokaltaan toimenpidealoitteen mainitsemaa vaikutusta julkiseen talouteen. Olisi reilua käyttää tätä summaa vastaavasti polttoaineiden valmisteveron alentamiseen. Veronalennus lisäisi kotitalouksien käytettävissä olevia varoja, sillä se voisi madaltaa tuotteiden hintatasoa kaupassa. Energian osalta EU:ssa monet muut maat ovat tukeneet yrityksiä ja kotitalouksia hyvin avokätisesti — Italiassa ja Espanjassa tukitaso on ollut viime syksystä lähtien 2 prosenttia bruttokansantuotteestaan, kun Suomen satsaukset ovat puoli prosenttia. Samaan aikaan esimerkiksi Ruotsi ja Saksa ovat väliaikaisesti laskeneet polttoaineverotuksen EU:n sallimalle minimitasolle. Tästä seuraa Suomelle hintakilpailukykyhaittaa. Toimenpidealoitteella puututtaisiin tähän maallemme haitalliseen kehitykseen.

Toimenpidealoitteessa esitetyn eräiden nestemäisten polttoaineiden valmisteveron väliaikainen alentaminen helpottaisi niin yrittäjien kuin kansalaistenkin arkea. Taloustieteilijöiden joukosta on huomautettu, että Ukrainan sodasta ja Venäjän vastaisista pakotteista johtuvaa äkillistä ja voimakasta polttoaineiden hinnannousua voitaisiin väliaikaisesti hillitä julkisen vallan toimin, jotta inflaatio saataisiin aisoihin ja välttyttäisiin palkkainflaatiolta. Samaisten talousasiantuntijoiden piirissä pohditaan, että yksi tapa ajatella asiaa olisi miettiä, mikä on kohtuullinen kokonaisverotuotto, joka yhdestä litrasta polttoainetta enimmillään kannetaan.

Demokraatti uutisoi 25.7.2020 polttoaineveron korotuksesta. Lehden haastatteleman Palkansääjien tutkimuslaitoksen tutkimusjohtajan Tuomas Kososen mukaan tasa-arvo kaupunkien ja maaseudun välillä oli jo tuolloin vaarassa. Hänen mukaansa: "Polttoaineveron korotus voi tuoda mukanaan myös huonoja puolia, eritoten polttoaineen hinnannousun myötä." Kososen mukaan veron korotus vaikuttaa enemmän polttoaineen hintaan haja-asutusalueilla, mikä johtaa alueelliseen epätasa-arvoon.

Toimenpidealoite TPA 79/2022 vp

Työssäkäynnin pitää olla kannattavaa myös pitkien työmatkojen haja-asutusalueilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin bensiinin, dieselin sekä kevyen ja raskaan polttoöljyn valmisteveron alentamiseksi nykytason ja EU-minimin puoliväliin väliaikaisesti heinäkuun 2022 alusta vuoden 2022 loppuun asti.

Helsingissä 28.6.2022

Juha Mäenpää ps
Markus Mustajärvi vas
Sheikki Laakso ps
Jouni Kotiaho ps
Veijo Niemi ps
Jani Mäkelä ps
Peter Östman kd
Antero Laukkanen kd
Toimi Kankaanniemi ps
Minna Reijonen ps
Arja Juvonen ps
Ville Vähämäki ps
Mari Rantanen ps
Sari Essayah kd
Ritva Elomaa ps